

Z komorných koncertov MDKO v Bratislave

Zaslúžilá umelkyňa RSFSR, profesorka Konzervatória P. I. Čajkovského v Moskve, **Viera Gornostajevová** predstavila sa v Bratislave 11. novembra 1986 v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca so samostatným klavírnym recitálom. Táto vynikajúca sovietska umelkyňa nie je u nás neznáma. V meste na Dunaji vystúpila už pred niekoľkými rokmi a navyše sa ako pedagóg výrazne podieľa na umeleckom raste našich mladých klaviristov — Idy Černeckej, Mariána Pivku a ďalších.

Dramaturgia jej recitálu bola zostavená výlučne z tvorby **F. Chopina: 2 nokturná (F dur, op. 15, č. 1 a c mol, op. 48, č. 1), 6 mazúrok (C dur, op. 56; a mol, op. 67; C dur a b mol, op. 24; Des dur, op. 30 a cis mol, op. 63), Balada f mol, op. 52 a Sonáta h mol, op. 58.**

Po skončení koncertu nikto nezostal na pochybách, že umeleckému naturelu klaviristky je svet poľského majstra dôverne blízky. Interpretuje ho so zaniatím, s hlbokým emocionálnym ponorom, so širokým spektrom náladových polôh — od rojlivej meditácie (nikdy však nie zmäkčilo precitlivejšej), cez eleganciu, iskrivý vzruch až po dramaticky vystupňované uzly, syte dynamické vrcholy. Akcentuje tiež zdravú zemitosť Chopinovej inšpirácie folklórom, čo jednoznačne demonštrovala najmä v mazúrkach. V jej podaní to neboli iba krehké tanečné obrázky. Tam, kde to charakter hudobnej reči vyžadoval, neváhala siahnuť aj po palete tmavších farieb, po polohách dramatických.

Poučné bolo sledovať, ako si umelkyňa — najmä v širších plochách — dokázala rozvihnúť dynamickú výstavbu a vyzdvihnúť jeden vrchol popri ďalších, podružných. Racionalitu tohto prístupu vyvažovala zasa bohatým fantázijským vkladom.

Gornostajevovej chopinovská kantiléna je plastická, presne načrtnutá, dominuje nad okolím, ktoré tvaruje mätko. Sprievodné hlasy vedúci hlas jemne opriadaajú a tieto ešte zmäkčujú — a do istej miery aj zahmlieva — pomerne odvážnou pedalizáciou (markantné najmä v okrajových častiach Nokturna F dur). Je z tých umelcov, ktorí v duchu zásad sovietskej klavírnej školy (študovala u slávneho pedagóga H. Nejgauza) sa snažia vyspievať i sledy akordov (vo forte napr. v hlavnej téme Sonáty h mol, ale aj v strednej časti Nokturna c mol). Pri opakovaní toho istého tematického materiálu snaží sa ho situovať do inej náladovej roviny, nie síce veľmi vzdalenej od pôvodnej, ale predsa len zámerne obmieňanej, aby sa vyhlá prípadnému stereotypu.

Interpretačné umenie nespočíva však iba na detailoch, hoci i tieto musia byť v rámci celku presne tvarované, vyvážené a zastúpené. U tejto umelkyne v hierarchii pozornosti stojí však v popredí celok — široké línie, ich pevné skĺbenie, agogicky správna príprava a plynulosť prechodov z jednej náladovej roviny do druhej. V niektorých prípadoch možno jej vyhranený názor na interpretáciu Chopina azda aj nepriať, prípadne s ním polemizovať, nemožno však uprieť jej hre veľkú mieru presvedčivosti, s akou — ako každý veľký umelec — presadzuje svoj názor.

Jej autoritatívna výpoveď a hlboké ponorenie sa do sveta Chopinovej hudby vytvorili osobitú atmosféru, ktorú sa obecenstvo v prvej polovici koncertu neodvážilo medzi jednotlivými číslami, či blokmi skladieb narušiť potleskom. A to sa tak často nestávalo!

VLADIMÍR ČIŽIK

Prvé organové podujatie novej sezóny v rámci komorných koncertov MDKO v Bratislave patrilo sólistovi Slovenskej filharmónie **dr. Ferdinandovi Klindovi**. Umelec so širokým dramaturgickým záberom stabilného repertoáru z dielni najväčších majstrov minulosti i tohto storočia (no nevynímajúc ani pôvabné drobnosti menej známych mien), ako i priekopník v oblasti nahrávok starej organovej hudby zo Slovenska na zachovaných historických nástrojoch, zvolil si tentoraz program z neobohraných skladieb Franza Liszta a veľkolepo vystavanú symfóniu Marcela Duprého. Dva protipóly organovej školy našli u Klindu spoločného menovateľa v dramaturgickej vyváženosti hudby poslucháčsky mimoriadne pútavej, interpretačne však náročnej. Jeho koncepcia sa postupne odvíjala od drobného **Prelúdia Franza Liszta** a smerovala cez ďalšie opusy tohto jubilujúceho skladateľa — **Orfeus, Agnus Dei, Dante** — zaznejúcich v prvej polovici vystúpenia, do druhej časti, v ktorej dominovala **Symfónia č. 3 Marcela Duprého**. Vlastnou tvorivou zaangažovanosťou v partnerskom dialógu s autorom sa zaslúžil o úspešné vyznenie tohto mimoriadne náročného organového opusu.

Dr. Ferdinand Klinda, dokonalý znalec francúzskej organovej literatúry i školy (po stránke teoretickej značne fundovaný), a taktiež lisztovský stúpenec — interpret jeho kompletného organového diela — realizoval z tejto literatúry viacero nahrávok v rozhlase i na gramoflatne (Liszt, Messiaen, Franck, Dupré, du Mage, Allain, Dandrieu, Daquin...). Preto i na svojom ostafnom vystúpení chápal interpretované diela predovšetkým v reláciách adekvátneho poslucháčskeho vyznenia, preto volil v Lisztových dielach Orfeus a Dante tak bohatý register farieb na stvárnenie výrazovo-zvukových obrazov, ktoré mali spĺňať predovšetkým interpretačnomo kompozičné predstavy sólistu. Žiaľ, na organe v Redute nevyznali úplne v duchu predstáv sólistu i publika. Ťažkopádne ovládanie nástroja spôsobilo istú rozčlenenosť, ktorá si žiadala prirodzene prostú, ale presnú a pevnú stavbu z mozaikovitých častí, citlivo farebne diferencovaných. V tomto zmysle vari najčistejšie vyznelo Agnus Dei, ďalej prehlbené interpretáciou Duprého symfónie. Táto náročná, vzácne inšpiratívna hudba vyprovokovala aj dr. Klindu k väčšej koncentrácii, ktorá sa stala rozhodujúcou pri veľkorysej koncepcii. Partitúra dýchajúca francúzskymi farbami Klinda realizoval vkusnou registráciou, typickou pre charakter každej časti. Napríklad II. časť, La Nativité, podfarbená jazyčkovým registrom evokovala atmosféru Vianoc. V okrajových častiach náročnosť ostinátneho rytmu bola zasa zvýraznená v splyvajúcich registroch monumentálneho zvukového materiálu. Ohlas v publiku nasvedčoval o záujme mládeže o organovú hudbu a v tomto prípade konkrétne o organové umenie dr. Klindu, za ktoré sa umelec poďakoval prídavkom **Les consolations** od Franza Liszta.

ETELA ČÁRSKA

Hovoríme s profesorkou bratislavského konzervatória EVOU PAPPOVOU

ÚSILIE ZAMERANÉ NA SKVALITŇOVANIE VYUČOVACIEHO PROCESU

(Dokončenie zo 4. str.)

Siedmi klaviristi sa zúčastnili na Prehliadke mladých koncertných umelcov v Trenčianskych Tepliciach, šiesti účinkovali v rozhlasovom štúdiu mladých na verejných nahrávkach ako sólisti, s komorným i veľkým orchestrom.

Je známe, že ste ako koncertná partnerka celý život spolupracovali so svojim manželom. Ako hodnotíte túto vašu prácu a v čom vidíte zásadný prínos týchto koncertov?

— Ak mám hovoriť o svojej koncertnej činnosti bola viac-menej druhoradá, ale až donedávna stála. Začínala som recitálomými vystúpeniami, postupne sa moja činnosť zredukovala na kombinovanie sólových čísel so sprievodmi a v poslednej dobe som pôsobila už len ako korepetitorka. Prešla som sprievodmi rôznymi nástrojmi, ale najviac som sa venovala spevu. Sprevedzala som mnohých vynikajúcich spevákov, pochopiteľne, najviac som spolupracovala so svojim manželom, a to pri jeho vystúpeniach na verejných koncertoch, v tele-

vízi a rozhlase. Mimoriadnu pozornosť sme venovali slovenskej piesňovej tvorbe. Prácu so spevákami a súčasne stále sledovanie opernej tvorby považujem pre seba za prínos. Prírodné hudobné vyjadrovanie ľudským hlasom núti a pomáha klaviristovi pri hlasovaní a „spievaní“ na klavíri. A je všeobecne známe, že práve spevnosť na nástroji patrí medzi najťažšie domény.

Občas naznačujete, že by ste chceli postupne kontiť svoju pedagogickú činnosť, my však máme záujem udržať vás čo najdlhšie v aktívnej pedagogickej práci. Myslíte si, že sa nám podarí vyriešiť túto dilemu?

— Z rodinných dôvodov som musela v uplynulom roku odísť do dôchodku, ale pracujem na škole ďalej na polovičný úväzok. Nakoľko mám svoju prácu rada a nestratila som o ňu záujem, dúfam, že budem môcť takto pokračovať v práci a zúčastňovať sa, i keď v menšej miere, na výchove umeleckého dorastu aj naďalej.

Zhovárал sa: ZDENKO NOVÁČEK

SF-Koncerty súčasnej hudby

Slovenská filharmónia otvorila vo svojej 38. koncertnej sezóne nový cyklus — koncerty súčasnej hudby v inovovanej, či novej Moyzesovej sieni SF (predtým Koncertná sieň Čs. rozhlasu na Vajanského nábreží). Potrebujeme si na nový cyklus zvyknúť; 12. novembra m. r. sieň totiž zívala prázdnotou, určite nie vyplývajúcou z nezáujmu. Asi 40—50 poslucháčov malo možnosť zúčastniť sa na bohatom programe v podaní jednej z veľkých osobností interpretačného umenia súčasnosti — violončelistu **Siegfrieda Palma** prezidenta Medzinárodnej spoločnosti pre súčasnú hudbu. Mal som povznášajúce pocity a ťažko sa mi reflektuje tento koncert do podoby recenzie...

Siegfried Palm je predovšetkým vášnivý milenc súčasnej hudby a pristihli sme ho doslovne in flagranti so šiestimi skladbami P. Hindemitha, T. Mayuzumiho, B. A. Zimmermanna, S. E. Bäcka, K. Pendereckého a E. Křenka. Reprezentatívna dramaturgia na jeden večer, vyvolávajúca úsmev šťastia pre tých, ktorí majú radi hudbu 20. storočia. Palm predostrel varietu súčasnej literatúry pre violončelo sólo, vrátane trojice skladieb, na ktoré má otcovské právo. Varietu, v ktorej vynikli jeho interpretačné kvality i rukopis autorov.

Hneď úvodná **Sonáta op. 25, č. 3 Paula Hindemitha** vnesla do koncertu pulz 20. storočia — skladba z roku 1922 vyznela nádherne svojim priam kovovým leskom, nuansované v jednotlivých častiach, pritom s energiou príznačnou pre interpretačný štýl S. Palma. Odkaz ku zrodu moderny pôsobil ako majestátny pomník.

Japonská hudba na európsky spôsob — tak by som charakterizoval uvedenie **Bunraku pre violončelo sólo** (1964), reprezentatívnej skladby **Toshiro Mayuzumiho**. Ak sa autor usiloval o transplantáciu hráčskej techniky japonského tradičného drnkacieho nástroja šemisenu s využitím hudobnej koncepcie bábkového divadla do sólového kusu pre violončelo, potom Palm dal skladbe ešte výraznejší európsky dych. Nuansy v tvorbe tónu, tak prírodné pre japonskú hudbu, vynikli v Palmovom podaní kontrastnejšie, vyhotorené, vnášajúce sem atribúty inej virtuozity.

V znamení brilantnej virtuozity a hlbokkej muzikálnosti sa nieslo päť častí jednej z vrcholných skladieb pre violončelo vôbec — **Sonáty Berna Aloisa Zimmermanna** z roku 1960. Skladba je kompozičiou par excellence s využitím azda všetkého, čo je vo violončele a v súčasnej hudbe utajené a odhaľované. Vznikala bez konzultácií s violončelistami a stala sa azda najinštrumentálnejšou kompozíciou pre tento nástroj, v koncentrovanej podobe prenikajúcej až k podstate a povahe hudby.

Klasik švédskej avantgardy **Sven-Erik Bäck** venoval Siegfriedovi Palmovi svoje **Ricercare per S** z r. 1983, pár pôvabných kusov s manifestačným prínikom ku zvuku a konštrukcii. Palm tu nesporné zohral veľkú rolu dramaturga celku z kaleidoskopu impresii.

O hudobnej povahe **Capriccia** v **Pendereckého** tvorbe sa hovorí, že sú to vlastne herecké výstupy jednej postavy, adresné a svojim spôsobom provokujúce. **Capriccio per Siegfried Palm** (1968) je briskným, vášnivým lazzii akoby z **comédie dell'arte**. Kus improvizácie, kus rafinovanosti, akrobacie, seba prezentácie — intermezzo uprostred konfliktného diania. Palm ho predviedol so svojím typickým šarmom, s neuveriteľnou vitalitou a sebaistotou.

Záver, vlastne prídavok recitálu, bol návratom ku klasikovi, pôvabné miniatúry zo **Suity pre violončelo sólo Ernesta Křenka**, s echem veľkomesta vzdialeného od vojnovkej vravy rokov štyridsiatych, dodal koncertu ďalšiu sémiotickú rovinu poety. Od chvály zvuku, nástroja, interpreta, tvorcu, až k pocte života.

MILAN ADAMČIAK

Ďalší koncert cyklu pre súčasnú hudbu sa konal v Moyzesovej sieni SF 3. decembra m. r. V období, kedy sme už intenzívne pocítovali absenciu pravidelného uvádzania hudobnej tvorby 20. storočia, vítame zrod tohto nového cyklu s nadšením. A ako to už býva, aj s veľkým očakávaním.

Pravdaže, všetko nové prináša so sebou aj problémy, napr. návštevnosť nie

je dosiaľ na želateľnej úrovni (ešte sa nevytvorilo stále publikum zo strany širšej verejnosti). Ťažkosti vznikajú aj pri dramaturgii v súvislosti s výberom diel pre rôzne nástrojové obsadenie, zvlášť v situácii, keď napriek mnohým dobrým koncertným umelcom, často interpretujúcich skladby súčasných autorov, nemáme špecializovaný súbor pre novú hudbu. Možno však aj tento organizátorský čin bude podnetom k jeho vzniku.

Naznačené problémy sa do istej miery ukázali aj na tomto koncerte, hoci treba v úvode povedať, že na základe dojmov, ktoré sme si mnohí z koncertu odniesli, máme dôvod k optimistickému nazeraniu sa na poslanie takýchto podujatí. Náročný program, ale aj publikum (pozostávajúce väčšinou z hudobníkov profesionálov) si vyžiadali väčšie úsilie od interpretov. K tým, ktorí opätovne potvrdili svoje vynikajúce kvality tak v oblasti sólistickej, ako aj komornej hry patrili **Jozef Luptáček**, vedúci skupiny klarinetov SF, popredný sólista i komorný hráč (dlhoročný člen Bratislavského dychového kvinteta) a klavirista **Daniela Russová**, v ktorej hre sa spája intelekt s bohatou vnútornou zážitkovosťou a senzibilitou. Ako umelec značných hráčskych skúseností a tvorivých schopností sa prezentoval aj mladý huslista **Pavel Bogacz**, zástupca koncertného majstra SF, v súčasnosti vyhľadávaný spoluhráč komornej hudby. Primeranými partnermi sa však ukázali aj ďalší umelci, tiež hráči SF — huslista **Peter Zajček**, violončelista **Peter Baran** a violista **Mikuláš Blass** (oba s P. Bogaczom tvoria Bratislavské sláčikové trio).

Už v prvej skladbe, **Predohre na hebrejské témy, op. 34 pre klarinet, sláčikové kvarteto a klavír** od **S. Prokofieva**, sme mali možnosť počuť veľmi dobrý interpretačný výkon. Túto menej známu a hranú skladbu (v Prokofievovej tvorbe takéto obsadenia jedinelú), dokázali stvárať veľmi plasticky s vyváženosťou jednotlivých nástrojových partov a partičnou dávkou muzikantskej zanietenosti. S istotou a presvedčivosťou vystihli špecifické melodicno-rytmické zvláštnosti hebrejského folklóru. Ďalšie dve skladby vznikli v časovom rozpätí dvoch rokov, avšak každá z nich predstavuje prístupom kompozičnej práce i výrazom odlišný svet. **Bartókove Kontrasty pre husle, klarinet a klavír** patriace k jeho neskorým opusom, vznikli v r. 1938 na podnet džezeového klarinetistu G. Goodman a huslistu J. Szigetih. Patria k často interpretovaným dielam, čo môže byť pre umelcov určitou nevýhodou vzhľadom na väčšie možnosti porovnávania. Skladba však týmto spôsobom interpretácie vyznela pútavo, podľa môjho názoru najlepšie z uvedených diel. Prítom už prvá časť kladie značné nároky na súhru a najmä technickú a výrazovú zdatnosť klarinetistu, druhá je naproti tomu vyrovnaná v partoch huslí a klarinetu, postupujúcich väčšinou syrytmicky v kantilénovom prednese (veľmi ťažká na výraz a vykreslenie klenby melodických línií), kým tretia časť v rýchlym tanečnom pohybe vyžaduje zručnosť všetkých hráčov. Najviac problematickým z môjho aspektu, avšak aj interpretačne najnáročnejším, bolo dielo **G. Messiaena Quatuor pour la fin du temps** (Kvarteto na koniec času — sveta) pre husle, klarinet, violončelo a klavír. Autor ho napísal v nemeckom zajateckom tábore v Görliči v r. 1940 pod bezprostredným vplyvom vojnových hrôz. Temer hodinové dielo je rozčlenené do ôsmich častí (nie náhodne, číselná symbolika hrála u Messiaena veľkú rolu), ktoré vzájomne kontrastujú po viacerých stránkach (striedanie nástrojových kombinácií, dominantnej funkcie partov, celkovým tempovým a výrazovým priebehom, motívovou prácou atď.) a ich koncertná realizácia je veľmi ťažká vzhľadom na spôsob kompozičnej práce (Messiaenov modálny systém pre oblasť melodiky, metrytmiky, sonoristiky a i.). V tomto smere sú zrejme rezervy v možnostiach poňatia umeleckého stvárnenia. Pravdepodobne aj väčšia sústredenosť na technické zvládnutie skladby (ukázali sa určité nedostatky napr. v štvrtéj časti vo violončelom parte v spôsobe nasadzovania a vydržovania tónov) bránila dosiahnutiu interpretačného výkonu z určitého nadhľadu.

ZUZANA MARTINÁKOVÁ

HUDOBNÝ ŽIVOT — dvojtyždenník. Vydáva Ústav umeleckej kritiky a divadelnej dokumentácie vo vydavateľstve OBZOR, n. p., ul. Čs. armády 35, 815 85 Bratislava. Vedúci redaktor: PhDr. Zdenko Nováčik, CSc., zástupca vedúceho redaktora: PhDr. Alfréd Gabauer, redaktorka: PhDr. Jana Lengová, technická redaktorka Eva Zemánková. Redakčná rada: zasl. umelec Pavol Bagin, Jaroslav Blaho, PhDr. Vladimír Čížik, Ladislav Dóša, PhDr. Alojz Lukáč, Jaroslav Meier, zasl. umelec Zdenko Mikula, PhDr. Tatjana Okapcová, PhDr. Michal Palovčík, CSc., Hana Urbanová, PhDr. Terézia Ursínyová. Adresa red.: Gorkého 13/VI., 815 85 Bratislava, tel.: 338 234. Administrácia: Vydavateľstvo OBZOR, n. p., ul. Čs. armády 35, 815 85 Bratislava. Inzerčné oddelenie: Gorkého 13/VI., 815 85 Bratislava. Tlač: Nitrianske tlačiarne, n. p., 949 01 Nitra. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6, 813 81 Bratislava. Cena jedného výtlačku 2 Kčs. Neobjednané rukopisy sa nevracajú. Registračné číslo: SÚTI 8/10 Indexné číslo: 492 15.

UPOZORNENIE

Redakcia prosí svojich spolupracovníkov a dopisovateľov, aby nám pri zasielaní príspevkov uvádzali: presnú adresu bydliska a PSČ, rodné číslo, prípadne potvrdenie o dani z príjmu z literárnej a umeleckej činnosti. Tieto údaje treba v súvislosti s prechodom na počítačové spracovanie honorárov.

HUDOBNÝ ŽIVOT 87

Ročník XIX.
2.— Kčs
28. I. 1987

1

II. CELOŠTÁTNA KONFERENCIA O HUDOBNEJ VÝCHOVE

Slávnostného otvorenia II. celoštátnej konferencie o hudobnej výchove sa zúčastnili viaceré významné osobnosti nášho hudobného života. Zľava: nár. umelec J. Cikker, zasl. umelec J. Boháč, zasl. umelec doc. dr. L. Burlas, DrSc.

Už druhýkrát sa zišli v Nitre (11.—13. novembra 1986) poprední predstavitelia nášho hudobného života, aby rokovali o aktuálnych otázkach progresívneho napredovania hudobno-výchovného a vzdelávacieho procesu. Po podrobnej analýze procesu formovania vedomia mládeže socialistickej spoločnosti, zachytenej v týchto dňoch práve vychádzajúcom vyše štyristo stránkovom zborníku, sa ukázala aktuálna potreba preverenia stavu prípravy učiteľov hudobnej výchovy na pedagogických fakultách a iných typoch škôl. II. celoštátna konferencia na túto tému skúmala vytýčenú problematiku v čo najširších súvislostiach. Jej hlavným usporiadateľom bol Zväz československých skladateľov spolu so Zväzom slovenských skladateľov, Zväzom českých skladateľov a koncertných umelcov, Českou hudobnou spoločnosťou, Pedagogickou fakultou v Nitre a inými inštitúciami.

Miestom konania konferencie bola Pedagogická fakulta v Nitre, ktorá ako spoluusporiadateľ niesla hlavné organizačné bremeno podujatia. Aj v tomto prípade treba povedať, že ak sa skúsenosti spoja s mimoriadnym úsilím a aktivitou, výsledným efektom je hladký priebeh podujatia umožňujúci hlboký ponor do skúmanej problematiky. Angažovanie popredných osobností je výsledkom seriózneho prístupu k problémom výchovy učiteľského dorastu. Celá kultúrna verejnosť vysoko ocenila vrelé slová národného umelca Jána Cikkeru adresované účastníkom konferencie a prostredníctvom televíznej obrazovky aj širokej verejnosti. Presvedčivé a hlboko ľudsky precitene želanie čo najlepších výsledkov rokovania dodali konferencii slávnostnú atmosféru a potrebnú spoločenskú vážnosť. Tri dni naplnené prácou možno zhrnúť do bilancie obsahujúcej okolo 50 referátov a množstva zanietených diskusných príspevkov, ktoré bolo ťažko zhrnúť do sedem strán Záverov z konferencie.

K najzávažnejším referátom patrili slová zástupcov jednotlivých tvorivých zväzov, burcujúce k jednote v dosahovaní čo najväčšej kvality pri výchove budúcich učiteľov. Viaceré referáty nastolili problém zblíženia školy so životom a prípravou výchovy učiteľov s ohľadom na budúce potreby spoločnosti. Anticipačné a prognostické požiadavky vo výchove sleduje celá prestavba školského systému. V hudobnej výchove ide najmä o zmenu tradičných vyučovacích metód, vybavenie škôl modernou technikou a prestavbou obsahovej náplne učiva. Využitie modernej výpočtovej techniky, elektronických zariadení, hudobných nástrojov a názorných pomôcok zodpovedajúcich stavu technického pokroku doby, je požiadavka nanajvýš

aktuálna. Vytýčenie a zvládnutie nastolených úloh vyžaduje neustále zdokonaľovanie riadiacej a organizátorskej sféry školského systému vychádzajúceho z ideológie marxizmu-leninizmu obdobia rozvinutej socialistickej spoločnosti. Ide o veľmi vážne požiadavky na celý výchovný systém, ktoré budú vyžadovať vytrvalé úsilie celej širokej fronty pracovníkov a inštitúcií v školskej a kultúrnej oblasti. Modernizácia v školstve vždy znamenala aj potrebnú selekciu učiva, vyraďovanie nepotrebného a jeho nahrádzanie novým. To všetko má realizovať vždy učiteľ, ako najdôležitejší článok reťaze výchovného systému. Preto teda detailný pohľad na profil absolventa pedagogických fakúlt a ostatných druhov škôl vychovávajúcich učiteľov bol hlavnou náplňou konferencie. Pri skúmaní reťaze článkov výchovného systému sa v nie malej miere hovorilo aj o príprave na učiteľské povolanie, o výbere pedagogických talentov a o premyslení a preverení možnosti indikácie doterajších foriem objavovania a prijímania študentov na učiteľskú profesiu. Zachovanie kontinuity hudobnej výchovy v nadväznosti od najnižšieho predškolského veku až po vysokoškolské štúdium je hľadanim tých najlepších ciest v riešení nastolených otázok hudobnej výchovy u nás. Pri tradičnom spôsobe výchovy učiteľského dorastu stojí v opozícii k požiadavkám súčasnosti a najmä budúcnosti stav pripravenosti nadradeného článku v reťazi výchovného systému vinou retardáčného charakteru ďalšieho vzdelávania učiteľov na rôznych stupňoch škôl. Z tohto hľadiska je celá problematika približovania školy súčasnému a budúcim potrebám života vyspelej socialistickej spoločnosti veľmi zložitou a náročnou úlohou neustále aktuálnou na riešenie.

Pracovné zasadanie konferencie bolo rozvrhnuté do šiestich tematických blokov, ktorým predchádzalo slávnostné otvorenie. Priebeh konferencie však málokedy zodpovedá naplánovanému programu. Plánované vyvrcholenie konferencie referátmi šiesteho bloku, s programom prípravy učiteľov hudobnej výchovy z hľadiska súčasného a budúcich potrieb, bolo z rôznych dôvodov roztrúsené v predchádzajúcich blokoch. Patrili sem referáty Miloša Jurkoviča, Ilju Hurníka, Jiřího Fukača a Jozefa Vereša, Ladislava Daniela a Václava Korbela.

Na slávnostnom otvorení sa zúčastnili zástupcovia usporiadateľských inštitúcií a Milan Holub z Ministerstva školstva ČSR, ktorý bol prítomný na celej konferencii. Za Zväz československých skladateľov pozdravil rokovanie Jozef Boháč. Zdôraznil neustálu potrebu zvyšovania hudobnosti na-

šich národov, čo považuje za prvoradú úlohu pre všetkých pracovníkov umenia, školstva kultúry. Iba potom bude možné počítať so závažným spoločenským dopadom umeleckej tvorby. Predseda Českej hudobnej spoločnosti Jiří Bajer bilancoval dosiahnuté výsledky za posledné dva roky. Informoval prítomných o zakladaní ZŠ s rozšíreným vyučovaním hudobnej výchovy a o pripravách na otvorenie hudobného gymnázia v Českých Budějoviciach. Vo svojom prejave zdôraznil nezastupiteľnú úlohu hudby pri formovaní harmonicky rozvinutej osobnosti človeka a plnení jeho humanitného poslania. Ladislav Burlas hovoril o problémoch hudobného školstva z hľadiska občana, umelca a vedeckého pracovníka. Vo svojom prejave vyzdvihol úlohu prognostiky vo vede. Na základe poznania zákonov človeka predvída do budúcnosti, stáva sa pánom nad prírodou, ako aj nad sebou samým. Musí sa však počítať s tzv. ľudským faktorom, lebo aj dobre myslené ľudské zámery majú niekedy neočakávané závery. Staví sa za využitie prognostiky pre oblasť hudobného školstva, výchovy a vzdelania a očakáva od nej signalizovanie rôznych stavov. Prognostika vedie ľudí k novým formám myslenia smerujúceho k zveľaďovaniu intelligenčnej oblasti. To platí aj pre hudobnú výchovu pripravujúcu mládež na samostatné a tvorivé konanie. U nás bude potrebné odbúrať bariéru medzi umeleckou a mimoumeleckou aktivitou človeka. Ak sa nám to podarí, dokážeme, že umenie nie je len vecou úzkeho okruhu zainteresovaných ľudí, ale vecou všetkých nás a dôležitou súčasťou želateľnej podoby našej budúcnosti.

Vysokú úroveň hudobného školstva reprezentovalo Dychové trio žiakov EŠU z Havlíčkovho Brodu, ktoré prednieslo v slávnostnej časti konferencie Mozartovo Divertimento B dur.

O práci Komisie pre otázky hudobnej výchovy pri Zväze slovenských skladateľov referoval Miloš Jurkovič. Sumarizoval dosiahnuté výsledky v oblasti výchovy zbornajstrov, výchovných koncertov a v oblasti prípravy učiteľov hudobnej výchovy. Zároveň informoval prítomných o pripravách na založenie Slovenskej hudobnej spoločnosti. V tejto súvislosti sa uskutornilo v Nitre aj spoločné zasadnutie Ústredného výboru Českej hudobnej spoločnosti a Prípravného výboru Slovenskej hudobnej spoločnosti. Vytýčili sa spoločné úlohy pri zvyšovaní úrovne hudobného života a školstva. Vyslovila sa potreba vytvorenia spoločného koordinačného výboru. Iba tak sa nám podarí riešiť spoločné otázky hudobného školstva. Spoločný postup pri riešení závažných úloh zodpovedá ľudskej podstate nášho štátotvorného spoluzitia.

Z hľadiska súčasných aj budúcich potrieb sa javí dôležitou úlohou vedieť príťažlivo hovoriť o hudbe. Svojím vystúpením to najlepšie demonštroval Ilja Hurník. Schopnosť účinnej popularizácie hudby vidí ako umenie „vidieť myš a prehliadnúť veľrybu“. Úvahy o možnostiach zefektívnenia hudobno-pedagogickej komunikácie predniesol Jiří Fukač a Jozef Vereš. Vychádzajú z možnosti odkryvania určitých skrytých rezerv nevyžadujúcich žiadne zásadné zmeny platného školského systému. Ich návrhy sú intenzifikáčného charakteru. Systémom tzv. Norimberského lievika naznačujú prijímanie a filtrovanie potrebného množstva poznatkov do vedomia učiteľa a následne aj žiaka a množiny ostatných príjemcov.

(Pokračovanie na 3. str.)

Komornej opere na cestu

Vznik každej novej umeleckej inštitúcie je veľká kultúrna udalosť. Novo sa musia sformovať sily, treba rozmýšľať v menej vychodených cestách, počítať s ľuďmi, ktorí sú všelikade „schovaní“, predložiť koncepciu, ktorá je prijateľná a kultúrne nosná, a pochopiteľne, počítať s možnými protivníkmi, ktorí novú ideu hneď nepochopia, prípadne by si radi prihrliali vlastnú polievku.

Každá nová inštitúcia dáva viacerým ľuďom nové pocity, umocňuje v nich vlastné kultúrne predstavy, konfrontuje ciele kultúrnej politiky s daným stavom a napokon núti pridať čosi z vlastných skúseností a z vlastnej podstaty. Tak prijímame vznik Komornej opery, tešíme sa na jej prácu, predstavujeme si už jej úspechy a chceme pomôcť všade tam kde narazí na prekážky z nepochopenia.

Bude to umelecký komplex mladých umelcov, často ľudí s menšími umeleckými skúsenosťami, plných elánu, sviežich predstáv o umeleckej budúcnosti. Je predpoklad, že mladost nahradí skúsenosti starších, že všeličo sa rýchlejšie dotvorí na pochode životom, že mladé talenty budú zodpovedne chápať svoje povinnosti a vyhnú sa „nešvárom“ starších operných divadiel.

Začínať prácu tak zložitého komplexu nie je ľahké. Už samotná potreba skúšobných miestností a presná koncepcia práce s mladými ľuďmi prinášajú mnohé problémy.

Vznik opery poskytuje šancu celej jednej generácii vln. Ak sa prijala zásada, že sa bude predovšetkým počítať s nedávnymi absolventmi umeleckých škôl a najmladšími sólistami divadiel, potom je isté, že tu bude zameraná pozornosť najmä na talenty, ktoré vynikajú už na umeleckých školách, prípadne vynikli v prvých úlohách na našich operných scénach. Je isté, že prvý sólistický výber nebude ešte definitívny. Systematická práca ešte len preverí kto sa udrží a kto nie. Treba počítať i s tým, že sa na umeleckých školách budeme svedkami novej ctižiadostivosti dostať sa medzi prípadných adeptov. Naše vokálne školy — jedny z najlepších — iste využijú novú veľkú šancu!

I naša kritika je pripravená pomôcť novému útvaru do života. Situácii by neprospeli rôzne kritické ekvilibristiky, ktoré by skôr odrádzali ako inšpirovali. Neoplatí sa písať kritiky po jednom počutí; kritik najmä v tomto prípade je spoluautor, ktorý poradí, pochváli a dáva kvalifikovaný návod ako sa vyhnúť prípadným nedostatkom.

Ťažko povedať ako sa bude správať naše obecnstvo. Záujem bude zrejme záležať aj na úrovni predstavení, výbere repertoáru a celkovej sviežosti cesty novej opery. Vedenie s tým zrejme počíta, je kvalifikované a najzávažnejšie ideové otázky má už vyriešené.

Teleso bude mať značné možnosti presúvať sa do mimobratislavských kultúrnych centier. Komorné dielo sa ľahšie prenáša, vydrží i menšie akustické dimenzie, môže sa hrať aj pred menším počtom návštevníkov. Opera si ešte len bude hľadať kontakty so svojím obecnstvom, pričom tempo nadväzovania týchto kontaktov ukáže prax. Zrejme by bolo žiaduce, keby sa mobilizovali Kruhy priateľov hudby a táto oblasť by sa všestrannejšie zabezpečovala.

Nová opera má predpoklad vyplniť oblasť, ktorá zatiaľ nebola pokrytá. Menšie operné diela zo sveta i z domova, obsadené menším počtom sólistov, nie sú zatiaľ u nás bežnou súčasťou umeleckej praxe.

Každá nová inštitúcia prichádza do života s vedomím, že prvé roky budú ťažké. Súčasne sú tu ale istoty, že naša spoločnosť dobre premyslenú ideu už nepustí zo zreteľa a nenechá ju oslabiť. S tým vedomím prajeme novej opere veľa šťastia a tvorivých síl!

ZDENKO NOVÁČEK